MEDALION

MIRCEA OPRIŢĂ

Dintre prozatorii care s-au ataşat de SF, la începutul anilor 60 Mircea Opriţă ilustrează cel mai exact modelul „omului-orchestră", pe care l-au propus, cu o generaţie mai-nainte. Ion Hobana, Adrian Rogoz şi Vladimir Colin. După ce a trecut, ca toţi începătorii de-atunci, prin **Colecţia povestirilor ştiinţifico-fantastice,** *între 1964 şi 1973, cînd a obţinut chiar premiul I la cel de-al treilea concurs naţional de literatură SF, cu povestirile* **O falie în timp** *şi* **Figurine de ceară,** *Mircea Oprită, născut la 25 octombrie 1943, la Timişoara, a reuşit să se impună într-o măsură mai mare decit oricare altul dintre colegii săi de generaţie, ca prozator, teoretician, eseist sau editor de antologii SF.*

În eseistică şi în activitatea de editor, Mircea Opriţă îşi îndreaptă atenţia, ca un jucător lucid, spre spatiile „libere" deocamdată, pe care se grăbeşte să le „umple", spre a face autoritate, fără să intre însă în concurenţă cu cei de dinaintea sa. În generaţia mai veche, Ion Hobana a scris despre Jules Verne, iar Vladimir Colin a alcătuit o antologie în limba franceză, la editura **Marabout**. *Mircea Oprită va publica în 1983 un foarte frumos şi documentat eseu despre Wells* **(Utopia modernă)** *şi o antologie în limba germană, la editura* **Dacia,** *în 1979 (Die beate aller Welten), sau la editura* **Goldmann,** *împreună cu Herbert W. Franke* **(SF aus Rumänien).**

Dar poate că trăsătura cea mai ambiţioasă a acestei strategii scriitoriceşti ţine de activitatea de creaţie propriu-zisă, unde Mircea Oprită, pe lîngă faptul că este mai productiv decit alţii (între 1966 şi 1980 a publicat **Întîlnire cu meduza, Argonautica, Planeta părăsită, Nopţile memoriei, Adevărul despre himere, Figurine de ceară şi Semnul licornului),** *doreşte să facă inoperantă distincţia dintre profesioniştii SF-ului şi aceia*

ai literaturii **mainstream,** *ieşind cu cărţile sale de* **science flction** *din cadrul colecţiilor sau al editurilor specializate şi pătrunzind în literatura „obişnuită" cu numeroase din procedeele specifice în SF. S-ar putea vorbi, în această întreprindere dificilă, chiar şi de un gust al riscului, căci cine schimbă genurile literare şi „taberele", sfidînd obişnuinţele de lectură ale cititorilor şi lipsa tradiţională de mobilitate a criticului român, riscă să fie „uitat" de cei de la care a pornit şi respins de cei la care ar dori să ajungă.*

La nivelul celor mai bune dintre textele sale, două sînt trăsăturile mai importante ale prozei lui Mircea Oprită. Mai întîi, un profil textual foarte variat. în care intră, pe lîngă elementele de dialog sau de acţiune, obişnuite în genul ştiinţifico-fantastic, şi un număr de componente cu care lucrează de obicei autorii de ficţiuni „neştiinţifice" — introspecţia, analiza insistentă a unei situaţii sau a unui gînd şi mai ales descrierile amănunţite, care dau sentimentul autenticităţii şi care se explică printr-o percepţie deosebită a realului proprie tuturor prozatorilor adevăraţi.

În al doilea rînd, important este faptul că prozele lui Mircea Opriţă sînt nu numai rezultatul unui efort de sincronizare cu SF-ul modern, european sau nord-american, dar şi al unei întoarceri la tradiţia inaugurată de seria Demetriu G. Ionescu (Take lonescu), Victor Anestin, H. Stahl, în căutarea unei „soluţii româneşti" a problemei SF-ului, în general cosmopolit sau intimidat de modelele cîtorva literaturi aparţinînd naţiunilor cu avans tehnologic. Cele mai bune dintre schiţele sau nuvelele sale **(Lemnul cel viu al Cremonei, Ucronia de la Tapae, Semnul licornului)** *s-au născut şi ca un răspuns la formularea acestei dificile probleme, încît astăzi se poate spune că Mircea Opriţă a găsit o rezolvare firească în chestiunea SF-ului românesc, tot aşa după cum, aflîndu-se într-o situaţie asemănătoare, Mircea Eliade sau Vasile Voiculescu au găsit-o, cu strălucire, pentru proza noastră fantastică. Există, desigur, şi o latură „comercială" în scrisul lui Mircea Opriţă. vizibilă mai ales în volumul din 1980,* **Semnul licornului,** *cu elemente de groază, schiţe de războaie interplanetare, extraterestri insinuaţi în corpul pămîntenilor, pentru a pregăti invazia, sau roboţi perfecţionaţi, care au evadat din laboratoarele unor institute de specialitate. Curios este că aceste elemente, necesare în peisajul oricărui*

SF care se doreşte a fi complet, au apărut la un prozator care, în **Argonautica,** *demonta clişeele plicticoase ale genului, în varianta călătoriei galactice, demonstrînd că are, pe lîngă umor, şi un deosebit de ascuţit spirit critic.*

În orice caz, esenţiale pentru literatura lui Mircea Opriţă sînt tocmai iniţiativele prin care şi-a impus să se distanţeze faţă de o literatură a rezistenţelor minime — ignorarea tabu-urilor, interesul pentru problemele grave ale umanităţii, utilizarea unui cod verbal rafinat, trena de cele mai multe ori impredictibilă a acţiunii şi, implicit, miza pe activitatea de lectură intensă a cititorilor. Chiar tehnica „enigmei" şi a aşteptărilor provocate, pe care a împrumutat-o, desigur, din SF-ul mediu sau obişnuit, devine la Mircea Oprită un procedeu pus în slujba creşterii gradului de literaritate a textelor, pentru că de foarte multe ori rezolvările acestor „enigme" sînt lăsate în suspensie şi continuate în spaţiul de lectură al cititorului, care este invitat să le „încheie" în gînd.

Cu aceste calităţi, Mircea Opriţă este prozatorul care, în generaţia sa, a făcut cel mai mult pentru genul pe care îl reprezintă. La el şi la problemele pe care literatura lui le pune vor trebui să se raporteze prozatorii noului val.

F. MANOLESCU

PAZNICUL TIMPULUI

MIRCEA OPRIŢA

(FRAGMENT DE ROMAN)

Modulul 14 avea avantajul că se ridica mult deasupra orizontului. De departe, şi privit cu o oarecare îngăduinţă, putea trece drept un uriaş arbore suprarealist, mai degrabă zvelt decît împrăştiat, din coroana căruia atîrnau ramuri frînte, încărcate la întîmplare cu ciorchinii grei ai unor fructe necunoscute. Domina o bună porţiune din întinsul Modul Granada. În partea cealaltă, la nord, părea proptit într-o banchiză de un roşu translucid, ieşită şi ea deasupra Modulului Granada, ca botul rotunjit al unei imense bărci pneumatice, pe jumătate trasă pe nisip.

După zvîcnirile mai grăbite ale pulsului, Ion Catarina pricepu că era emoţionat. Deşi nu-i era cu totul necunoscută, imaginea îşi revela un nebănuit fond dramatic. Surprinsă „pe viu”, lăsa o impresie ce nu se putea compara cu efectul nici unei amintiri fugare dintr-o veche lecţie de planetografie. Poate din cauza acelei sugestii de înălţime, de verticalitate pregnant afirmată, atît de rar întîlnită la restul Modulelor. Ideea unei încleştări ciclopice era sugerată de învecinatul zid roşiatic, cu suprafaţa ondulată, asemenea unui val pietrificat subit, în plină revărsare, tocmai cu o clipa înainte de a zgudui sub masa lui enormă, într-o explozie de spumă purpurie, baza alcătuirii arborescente, năruind-o.

La exterior, partea aceea din Modulul Granada se înfăţişa ca o cîmpie uscată, plină de praf alb şi de muşuroaie, ce nu erau altceva decît grămezi de obiecte ieşite din uz, unele putrezite, altele mîncate adînc de rugină.

Cele mai multe, însă, din plastic rupt sau îndoit în aşa hal încît numai cu greu li s-ar fi putut recunoaşte forma originară şi destinaţia. După toate aparenţele, locul fusese mult mai populat odinioară, poate nu mai de mult decît în urmă cu două-trei generaţii, după care căzuse treptat în paragină. Locuitorii de acum ai modulului, cîţi vor mai fi rămas, păreau să prefere pantele netede dinspre sud-vest. Din cînd în cînd, Catarina descoperea cîte o trapă închisă şi zăvorîtă pe dinăuntru de cine ştie cînd, iar cele lăsate deschise erau atît de pline de gunoaie încît vederea lor îţi tăia orice poftă de a încerca să pătrunzi pe acolo în compartimentele de dedesubt. Era limpede că nu mai locuia nimeni prin apropiere, ceea ce nu putea fi decît liniştitor, într-un fel. Oricît şi-ar fi dorit o companie umană mai numeroasă, auxiliarul redevenise prudent după întîmplarea aceea neplăcută cu Zdrenţăroşii. Nici chiar trăznitul de Harlan, cu toată poza lui donchişotească, nu părea să sufere prea mult de faptul că avuseseră, în sfîrşit, două zile de marş cu adevărat liniştite.

Deasupra capului, soarele îşi întărise puterea, semn că se apropia amiaza. Modulul 14 atrăgea magnetic privirile. Incontestabil, era un adevărat punct strategic şi Ion Catarina se întrebă deodată, surprins, dacă nu cumva pustietatea din jur era doar aparentă. Părea ceva împotriva firii. Îşi zise că, în mod normal, turnul acela rămuros, înalt de mai multe sute de metri şi atît de distonant prin formă cu peisajul, ar fi trebuit să concentreze în jurul său mulţimile, nu să le îndepărteze. Or, locul arăta în continuare pustiu, chiar dacă nu şi nevizitat: mai multe cărări bătătorite adînc străbăteau ca nişte raze cîmpia, adunîndu-se lîngă Modului 14. Numeroase alte urme de picioare încălţate ori desculţe făceau acelaşi lucru prin spaţiul dintre cărări, unde praful gros le păstra cu destulă precizie amprenta.

Fără să vrea, Catarina începu să se simtă cuprins de o vagă nervozitate. Se opri dezorientat pe marea de urme enigmatice, dominată de forma aceea încă îndepărtată, împodobită baroc. De unde ajunsese, detaliile se distingeau mai clar şi Modului 14 semăna mai puţin cu un plop singuratic, producînd în schimb impresia unui turn cenuşiu, peste măsură de înalt, cu numeroase structuri complicate, atîrnate de el la diferite nivele. Unele – într-un echilibru precar, aproape neverosimil. Din loc în loc, sclipiri ce nu puteau fi altceva decît reflexe ale soarelui pe suprafeţe lucioase. Ochiul era totuşi prea slab ca să distingă limpede totul. În lipsa unui investigator electronic, n-ar fi stricat o lunetă. Auxiliarul îşi aminti de jucăria bătrînului Klapka şi aruncă o privire spre Ellison, gata să i se adreseze.

Dar Harlan părea că uitase de Modului 14. Spinarea încovoiată abia i se mai vedea de după o movilă năpădită de iarba aceea sîrmoasă, crescută în

smocuri rare pe cîmpia plină de praf compact.

— Ce faci acolo?

Întrebarea rămase fără răspuns. Ellison stătea ghemuit şi, cu precauţie, scotocea printre resturile pe seama cărora crescuse movila. Părea preocupat să le mute mai la o parte, iar la un moment dat, apucînd de capătul strîmbat a ceea ce putea să fi fost cîndva o placă mare de plastic, folosită la decorarea pereţilor interiori, o ridică opintit şi răsturnă alături tot ce se adunase deasupra.

Catarina veni mai aproape, intrigat. Celălalt rîcîia într-un loc unde, de sub unealta ruginită pe care şi-o improvizase, apărea treptat turela scundă a unei vechi căi de acces.

— Poate avem noroc, observă Harlan, cu un rînjet ce nu se silea deloc să-i ascundă încîntarea. Pe asta îmi închipui că n-o mai găsesc înfundată.

Într-adevăr, capacul metalic, gros şi rotund, era fixat la locul lui, acoperind intrarea. Era un motiv întemeiat să presupui că trapa n-avea în interior obişnuitele resturi care transformau alte căi de acces în Modulul Granada în nişte puţuri înfundate, blocate de gunoaie nemişcate din loc decenii în şir. Aici, dimpotrivă, mormanul adunat deasupra părea să fi mascat îndeajuns capacul încît intrarea să rămînă neobservată şi, în consecinţă, nefolosită de cine ştie cînd.

— Cum de-ai ştiut? întrebă Catarina, plăcut surprins.

— Pură intuiţie! zise celalalt fără să se întrerupă din lucru.

Sau mai degrabă o pură curiozitate întîmplătoare, dar dacă Ellison avea chef să pozeze în inspirat, n-avea să fie Catarina cel care să-i strice cheful. Mai ales că descoperirea era descoperire. Harlan degajase între timp în

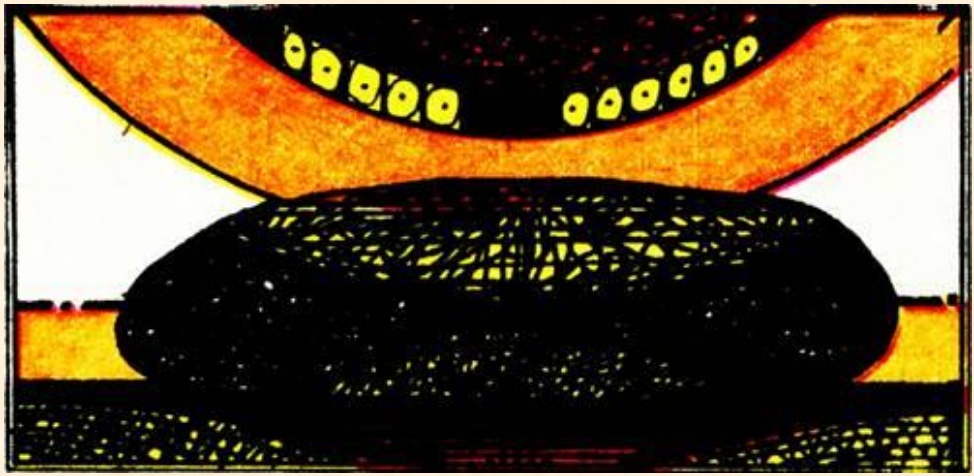

întregime capacul şi, amintindu-şi ce aflaseră despre mecanismele de blocare ale Modulului Granada, se căznea să-l deschidă.

— Doar nu vrei să te vîri acolo! exclamă Catarina,

— De ce nu? De ce nu?

Ochii lui Harlan Ellison clipeau şmechereşte şi un zîmbet i se lăţea pe faţa asudată, printre ţepii mustăţii şi ai bărbii nerase de trei zile. Privindu-l, Catarina îşi trecu involuntar palma peste propriii săi obraji, nu mai puţin ţepoşi decît ai tovarăşului de călătorie. „Încă puţin şi le facem concurenţă Zdrenţăroşilor", gîndi amuzat.

— Iar cu Modulul 14 cum rămîne?

Spera să tempereze puţin zelul celuilalt, poate chiar să-l facă să renunţe. Ellison îşi răsuci capul şi privi preocupat în direcţia turnului arborescent, profilat deasupra orizontului mai ridicat pe care îl descria la nord faleza roşiatică.

— Eh, Modulul 14... Poate să mai aştepte!

Catarina nu făcu nici un efort să-şi ascundă nemulţumirea.

— Bine-bine, dar am bătut atîta cale anume pentru el! observă. Era vorba că ne corectăm hărţile, că verificăm...

— Tu eşti un auxiliar, nu tu hotărăşti.

Celălalt spusese asta zîmbînd, încît Ion Catarina nu ştia dacă să-i ia sau nu vorbele în serios. Oricum, se simţi din nou lovit şi se posomorî. De cînd umblau împreună, aproape că uitase. Pe nesimţite, începuse să se creadă egalul lui Harlan şi al tuturor celorlalţi născuţi sub un riguros control genetic, aşadar în deplină legalitate. Şi uite că Ellison, fără tact, venea acum să-i reamintească! Străbătuseră cinci Module împreună, împărţiseră bucurii şi mizerii, deznădejdi şi speranţe, încît aproape că reuşise să uite stigmatul care-i marcase pînă atunci existenţa. Îl uita, fiindcă se părea că şi Harlan îl uitase. Îl privi cu ciudă, cum stătea încă acolo, cu mîinile lui fine, de domnişoară, sprijinite de marginea metalică a trapei. Ar fi vrut să-i spună Măgărone.

— Odată am să-ţi spun Măgărone! promise Catarina şi imediat se simţi mult mai uşurat.

— N-ai decît.

Ellison îşi dădu drumul în puţ. Scara suna sub tălpile lui. Catarina se aplecă peste intrare.

— Hei, îmi iei lumina! se auzi de jos glasul înfundat al lui Harlan.

Ion Catarina îşi îndreptă repede spinarea. Ellison dispăruse sub un prag de un galben şters, culoarea caracteristică pentru Modulul Granada. Cîteva lovituri în metal şi un scîrţîit întrerupt lăsau să se înţeleagă că omul forţa o

uşă subterană.

— Poţi singur?

În sinea lui, Catarina ar fi vrut ca Harlan să se răzgîndească. Mai privi o dată în direcţia Modulului 14. Ceva îl trăgea într-acolo, şi uite că tocmai acum i se năzărise lui Ellison să umble prin subsol! Raniţa umflată a celuilalt era abandonată la doi paşi de trapă. După un moment de ezitare, Catarina îşi eliberă umărul din curea şi, întinzîndu-se, îşi împinse propriul sac de drum lîngă al lui Harlan. Verdele lor viu contrasta puternic cu imaginea decolorată a movilei de deşeuri acoperite de praf. Mereu obsedat de misterul Modulului 14, îşi întoarse încă o dată capul într-acolo şi tocmai stătea pe gînduri dacă să tragă sau nu afară din raniţa lui Ellison luneta, cînd de jos veni o exclamaţie de surpriză, urmată de tăcere.

— Ce s-a întîmplat? întrebă el cu o vagă nelinişte, aplecîndu-se deasupra puţului de acces.

Nici un răspuns,

— Ellison, ce faci acolo? insistă Catarina şi coborî prudent cîteva trepte. Hei, nu m-auzi?

Aceeaşi tăcere adîncă. Pe măsură ce cobora, Ion Catarina. Distingea tot mai mult din fîşia de lumină proiectată pe zidul nişei cu care se termina puţul. Lumina venea de după uşa forţată de Harlan şi era prea intensă şi prea fixă ca să fi ieşit din lanterna lui. Pesemne că timpul nu defectase

acolo, ca în multe alte părţi, sistemul de iluminat, nici racordurile cu sursa centrală de energie a Modulului Granada. Ellison descoperise întrerupătorul şi făcuse lumină.

Prinzînd curaj, Catarina sări de pe ultima treaptă a scării şi se avîntă prin uşa ovală, deschisă larg. Prima încăpere era un hol pustiu. Tresări; cîteva oglinzi lungi, fixate din loc în loc pe pereţii de plastic gălbui, îi răsfrînseră deformat imaginea, cu suprafeţele lor atacate de vreme, parcă aburite. Din hol începea un coridor, luminat şi el, dar numai în prima porţiune. Capătul mai îndepărtat se afunda treptat în beznă, încît nu puteai şti ce era acolo – o cale blocată sau, dimpotrivă, vreo galerie fără sfîrşit, conducînd spre extrema cealaltă a imensului Modul Granada.

— Hei, Harlan! strigă neliniştit. Unde eşti?

Era mai degrabă un strigăt şoptit. Se temuse de ecou. I se părea că vocea lui avea să deştepte în coridorul subteran un vuiet imens, cum li se întîmplase la un moment dat în Modulul Alitet. Ecoul fu însă destul de slab, o primă dovadă că galeria nu era chiar atît de adîncă pe cît se putea crede. Apoi, o uşă se deschise fără zgomot, iar Ellison, ieşit pe jumătate în coridor, îi făcu semn să-l urmeze.

Pînă acolo, trecu pe dinaintea unei alte uşi deschise, dincolo de care lumina ardea slab, cu pocnete şi pîlpîiri enervante. În scurtele ei străfulgerări, putu să observe o aglomerare de rafturi şi lăzi, unele clădite destul de îngrijit, altele răsturnate şi cu capacul lipsă – un fel de magazie. Încăperea unde dispăruse Ellison era însă o sală vastă, nu tocmai cameră de locuit, dar, în fine, una în care se locuise. Cîteva piese de mobilier intacte: fotolii rotitoare, un fel de ring suspendat, cu suprafeţe curbe şi extensibile, ce nu era în fond decît un birou complex, folosibil de mai multe persoane simultan. Două măsuţe joase, împinse într-un colţ. O combină universală şi un întreg perete transformat într-un imens dulap îngropat, prin ale cărui uşi deschise auxiliarul putu să vadă o mulţime de compartimente mici, sertăraşele unui fişier. Tocmai dinaintea acestui fişier se oprise Harlan Ellison şi, concentrat, frunzărea micile dreptunghiuri de plastic.

Catarina mai văzuse astfel de încăperi. Unele destul de bine păstrate, altele ruinate de multă folosinţă, sau pur şi simplu golite de capriciul uman. Stilul mobilei te trimitea cu secole în urmă, nimic nu era nou aici. Îşi aminti că unii începuseră să preţuiască şi să caute ca pe nişte piese valoroase fotoliile rotitoare şi măsuţele extensibile, iar genul acela de birou-ring, deşi destul de nepractic într-o vreme care îi uitase întrebuinţarea, părea să fie socotit de către cunoscători drept o raritate plină de rafinament. Nemaiîntîlnite erau fişierul şi combina enormă, montată şi ea dintr-un perete în

altul, întrecea cu mult nevoile cîtorva persoane şi, de altfel, nici nu părea să se limiteze la strictul menaj al locatarilor. Avea deasupra două şiruri de ecrane cenuşii, iar în partea centrală un mic bord cu mai multe rînduri de claviatură descompletată. Catarina se plimbă agale prin faţa lor şi, după mai multe ezitări, apăsă o clapă. Nu se întîmplă nimic. Apăsă altele, la rînd. Acelaşi rezultat. O singură dată reuşi să declanşeze un circuit, încît unul din ecranele acelea străvechi se lumină brusc, însufleţit de o flacără albă, intensă, supărătoare pentru ochi. Omul tresări, surprins, însă nici o imagine nu veni să se formeze pe sticla scoasă astfel din lunga ei inactivitate.

Ellison se opri din scotocit şi, fără să-şi retragă mîna din dulapul-fişier, rămase cu privirea aţintită spre ecran.

— Nici o şansă! aprecie el, după ce păru destul de lămurit. Toate astea nu-s făcute pentru noi. N-au ce să ne spună.

Îşi reluă treaba întreruptă,

— Sau noi nu le mai înţelegem, continuă el cu un fel de iritare în glas. Uite, fişele bunăoară... Ţie ce-ţi spun?

Scoase la întîmplare una şi i-o întinse. Catarina cercetă cu grijă setul de cifre şi semnele grafice imprimate pe ea, ca şi marginea perforată, obligatorie pentru introducerea datelor în calculator. Cum nu se simţea în stare să dea un răspuns inteligent, înapoie fişa cu un zîmbet de prefăcută umilinţă.

— Harlan, iubite, eu nu-s decît un biet auxiliar...

— Să nu cumva să-ţi zdrobeşti mintea prea mult! ironiză celălalt.

Ion Catarina se enervă.

— De unde vrei să ştiu eu? Am lipsit de fiecare dată la lecţia despre Modulul Granada.

Era un mod de a pune punct. Ellison nu luă în seamă parada servită tot în registrul ironiei. Îşi privi surprins degetele murdărite de praful adunat pînă şi în sertăraşele fişetului. După felul cum îşi ţinea ridicată sprînceana dreaptă, era limpede că un lucru îl preocupa în mod deosebit. Pur şi simplu îl intriga. La un moment dat, abandonă străvechea bancă de date şi se apropie de claviatura tabloului de comandă.

— Şi totuşi, zise, dacă terminalul ăsta...

Apăsă şi el clapele, pînă cînd, în acelaşi ecran, singurul încă viu, se declanşă pîlpîirea aceea fără nici o semnificaţie precisă. Catarina îl urmărea tăcut, simţind în încordarea celuilalt un gînd ascuns şi străduindu-se să-l ghicească.

— În mod normal, legătura cu calculatorul n-ar trebui să fie complet tăiată. Deşi coridorul înfundat... Toată zona asta...

— Nici chiar dacă exista vreun interes să se separe partea asta de restul Modulului Granada?

Ellison încremeni cu mîna ridicată într-un gest neterminat. Apoi pufni nemulţumit.

— N-am spus aşa ceva! bătu el în retragere. Să vedem mai departe. Mai sînt nişte uşi pe coridor.

— Poate că n-au mai fost mişcate de secole!

— Sînt convins că n-au fost. Noroc că avem lumină.

Şi nu numai lumină, observă auxiliarul. Pînă şi instalaţia de aer condiţionat părea să funcţioneze cu o parte din capacitate. În gol, firește, aşa cum funcţionau toate instalaţiile încă nedeteriorate pretutindeni unde, în urma migraţiilor de odinioară, interiorul Modulelor rămăsese parţial neocupat. Era totuşi greu să îndepărtezi impresia de părăsire dezolantă, de părăsire precipitată. Catarina se scufundă într-unul din scaunele rotitoare şi, sprijinindu-şi palmele de plasticul învechit al bordului de lucru, încercă să-şi dea avînt. Scaunul se răsuci cu un scrîşnet şi înţepeni înainte de a face o rotaţie completă.

— Da, da, bătrîne! vorbea Ellison revenit între uşile fişierului de multă vreme neutralizat şi, prin efectul ignoranţei lor acumulate, neutilizabil. Presupun că am pătruns într-o rezervă.

— Depozit? întrebă Catarina nu prea convins.

— Rezervă de comandă. Ajută-mă să descîlcesc firul ăsta înfiorător fără să-l înnod!

Auxiliarul nu înţelese imediat. Apoi îl văzu trăgînd într-adevăr de buclele încîlcite ale unui fir elastic, revărsat dintr-o casetă pe care curiozitatea lui Harlan tocmai o deschisese. Nu era uşor să desfaci legătura: ameninţa să se strîngă în vreo trei noduri odată.

— Ce te-a apucat? Vrei muzică? întrebă Ion Catarina pe cînd migălea la firul încurcat.

— Vedem imediat, vedem imediat!

Ellison vîrît în combină mută bobina cu firul reînfăşurat corect.

— Ia te uită! Te pomeneşti că funcţionează! exclamă Catarina, încă neîncrezător, auzind primele pîrîituri din difuzoarele ascunse.

Fie că înregistrarea era plină de paraziţi, fie combina se uzase de cînd aştepta zadarnic să i se dea iarăşi de lucru! Printre hîrîituri, voci omeneşti – unele venind parcă de la mare distantă.

„Trei-trei-trei zero. Reperul în miră", spunea vocea de departe, înainte de a fi acoperită de valul paraziţilor.

„...Baza, doi-şapte-patru, unghi de incidenţa unu-şapte", comunica altcineva din imediata vecinătate a aparatului de înregistrat. „Modulul Granada cere..."

Surpriza era însoţită de nedumerire. Concentrat, Harlan încercă să regleze sunetul.

— Mai clar nu se poate, observă el după cîteva momente.

Brusc, Catarina îşi simţi interesul trezit. Trăia o stare ambiguă, ceva între pura curiozitate şi emoţie. Privea ţintă ecranul luminat, străbătut acum de vagi umbre cenuşii, în mişcarea cărora părea să se presimtă tendinţa de a alcătui o imagine. Sau poate că impresia asta era mai mult efectul unei dorinţe decît realitatea. Gustul speranţei, înainte ca totul să se dovedească o iluzie.

„Baza, aici Granada! Baza, aici Granada! Obiectivul în observaţie directă. Unghiul de incidenţă zero. Viteza... permisiunea cuplării. Terminat!" răzbătea de sub scrîşnete vocea mai apropiată. Apoi o pauză a cuvîntului, în timpul căreia difuzoarele fură asaltate la maximum de paraziţi. Vocea îndepărtată: „Executaţi manevra după..." Şi din nou un şir inteligibil de cifre comunicate bazei necunoscute, pe

măsură ce se executa – de către cine? o operaţie enigmatică, închisă în uitarea trecutului.

— Ce-i asta? întrebă Catarina, intrigat.

Ellison ridică din umeri. Asculta încordat, cu fruntea încreţită de efort. Era limpede că nu înţelegea nici el, dar auxiliarul îl cunoştea prea bine ca să nu conteze pe recunoaşterea unui asemenea impas mai tîrziu.

„Zece metri... trei metri... doi metri... Cuplat!" răzbătea printre pîrîituri mesajul anonim. Apoi, cum ploaia paraziţilor ameninţa să înece iarăşi vocile, Harlan se enervă şi trînti un pumn în combină, defectînd-o de tot.

De data asta se enervă şi Catarina. Se abţinu cu greu de la o izbucnire plină de reproşuri. Apoi se linişti şi urmări resemnat toate încercările prin care celălalt îşi închipuia că va porni din nou înregistrarea. Presimţind insuccesul, Ellison nu prea era în apele lui. Alese însă calea cea mai avantajoasă, în sensul că se strădui să-şi ascundă vaga stînjeneală şi chiar făcu pe nepăsătorul.

— Nu-i nimic, o să ascultăm povestea asta în altă parte. Găsesc eu o combină ca lumea!

Şi se apucă să recupereze bobina, cu gesturi grăbite.

— Vezi să n-o încîlceşti din nou! îl preveni Catarina.

Chiar lipsită de claritate şi fragmentată, înregistrarea îl impresionase. Emoţia aceea nedesluşită persista. Auzise lucruri ce nu erau, în fond, dincolo de puterea lui de înţelegere, dar îi venea totuşi greu să-şi reprezinte manevra aceea surprinsă în plină desfăşurare. Totul se întîmpla pe aproape, în Modulul Granada, sau poate că deasupra lui. Tensiunea degajată din dialogul vocilor, smulsă pentru cîteva clipe neantului, îşi făcuse efectul. Mai apăreau apoi şi întrebările fără răspuns. Ce era cu „baza"? Despre ce cuplare putea fi vorba?

Între timp, Ellison îşi regăsise cumpătul. Avea chef să şi glumească. Tărăgăna cuvintele şi mlădia nefiresc fraza, ca să se potrivească de minune cu nişte insinuări cărora auxiliarul nu socoti că era cazul să le dea răspuns.

— Ţi-am spus eu că aici e mîna celor vechi! Ei, dar cine să mă creadă, nu-i aşa? Ce ţi-ai zis, zîmbind perfid din ochiul minţii tale? Că „ramolitul" de Harlan vorbeşte numai ca să se afle în treabă? Ei bine, i-ai auzit? Te-ai convins? Mai poţi avea îndoieli?

Rînjea satisfăcut, iar în ochi îi juca o luminiţă gălbuie. Catarina nu-i dădu atenţie. Se gîndea la secvenţa aceea enigmatică prin care cei vechi, trecutul devenit ficţiunea unei ficţiuni, se treziseră pe neaşteptate, umplîndu-i urechile cu sunete, cu cuvinte străine. Nu-şi închipuise vreodată că va da el însuşi peste vreo asemenea înregistrare, deşi auzise de existenţa lor.

Îşi frecă bărbia, preocupat.

— Ascultă, tu cunoşti vreo „bază” pe undeva? Ai mai auzit că există? îl întrebă pe Harlan.

Celălalt negă fără să ezite.

— Poate mai demult? Cu generaţii în urmă?

— Dacă înregistrarea o pomeneşte, nu văd de ce n-am crede c-a fost, acceptă Ellison. Oricum, trebuie să ascultăm din nou mesajul.

Şi se bătu peste buzunarul de la piept al salopetei, umflat, lăsînd să se bănuiască în interior forma bobinei recuperate.

Ieşiră. Pe coridor, Harlan rămase o clipă pe gînduri, apoi o coti decis spre capătul întunecat. În drum deschise alte cîteva uşi, majoritatea dînd în nişte camere goale. De la un punct încolo, plăcile din tavan rămîneau oarbe, însă lumina celor din faţă răzbătea îndeajuns, la distanţa aceea, încît să se poată distinge, din apropiere, fundătura. Nu dărîmăturile blocau coridorul, ci un zid compact, un panou solid, fixat de-a curmezişul. Harlan avusese dreptate: nimeriseră într-o rezervă, ceea ce putea să explice de ce rămăsese locul atît de puţin umblat.

Deodată, pe cînd bîjbîiau în căutarea vreunei treceri ascunse, auziră zgomote în urmă: sunetele făcute de o cutie rostogolită în cădere. Se întoarseră tocmai la timp ca să descopere o siluetă cenuşie profilată în dreptul intrării în sala ecranelor. Străinul se aplecase, ca spre a se feri de vreo lovitură neaşteptată, şi privea încordat în lungul coridorului. Pesemne simţise mişcare la capătul scufundat în beznă, acolo unde ochii lui neliniştiţi căutau să desluşească amănunte greu de perceput pentru cineva neantrenat.

— Hei, tu! strigă Harlan şi, încordat, făcu un pas înainte.

În clipa următoare, necunoscutul o luă la fugă. Lipăi îndesat cu picioarele goale, înainte de a dispărea în holul de la intrare.

Fără nici un îndemn, Catarina şi Ellison se smulseră din loc şi, cot la cot, alergară după străin. Năvăliră în holul cu oglinzi aburite exact în momentul cînd, dinspre puţul trapei ce făcea legătura cu exteriorul, răbufni un zăngănit metalic răsunător.

— Blestematul! urlă Ellison.

Îşi luă avînt şi dispăru în susul scării. Sub călcătura lui grăbită, treptele scoteau sunete de metal lovit ritmic, parcă în duşmănie. Catarina îl găsi cocoţat în vîrful scării, încercînd să ridice cu spatele capacul căzut. Cum soarele nu mai putea pătrunde, puţul era acum scufundat aproape în întregime în beznă.

— Aprinde o lumină! gemu caraghios Harlan, opintindu-se.

Catarina pierdu timp preţios în căutarea lanternei. Se repezi în sala ecranelor, amintindu-şi că la un moment dat o pusese acolo, pe colţul unei măsuţe. N-o găsi. Reveni la intrarea în puţ.

— Ei, ce faci? îi reproşă Harlan, enervat.

— Lanterna era la tine, observă Catarina.

Urcă pe bîjbîite scara şi, într-adevăr, găsi lanterna atîrnată de centura lui Ellison. În lumina izbucnită brusc, îşi văzură feţele crispate, neliniştea adunată în priviri. Apoi Ellison găsi mecanismul de deschidere şi-l răsuci febril. Printre capac şi turelă se strecură o geană de lumină. Catarina urcă şi el pînă sus. Cu forţe unite, săltară placa aceea groasă, lăsînd o înţepenită vertical în balamaua scîrţîitoare.

Nimeni nu pîndea lîngă mormanul de deşeuri,

— Blestematul, n-a avut răgaz să ne încuie ca lumea! bombăni Harlan pe cînd sărea afară din trapă.

De cum îşi scoase capul din puţ, Catarina rămase cu ochii aţintiţi spre locul unde lăsaseră bagajele.

— Fir-ar să fie!

Şi raniţa lui Ellison, şi sacul lui Catarina dispăruseră. Ocoliră grămada de gunoaie tocmai la vreme ca să vadă, departe, o formă cenuşie, zdrenţăroasă, alergînd fără să privească înapoi. Sacul îi atîrna de umărul drept, raniţa o ţinea strîns în braţe. La un moment dat se întoarse, îi descoperi pe urmăritori şi o luă şi mai zdravăn la fugă.

Harlan se opri, gîfîind. Transpirase de furie şi de efort.

— N-are rost! zise el înciudat.

— De ce? protestă Catarina. El e încărcat cît pentru doi, nu poate ajunge departe,

— Uită-te acolo!

Catarina privi. Necunoscutul mai avea puţin pînă la linia uşor curbată ce indica marginea Modulului Granada. De sub această margine se iviseră vreo şapte-opt inşi care, după toate aparenţele, nu puteau fi decît din acelaşi grup de vagabonzi. Îşi aşteptau calmi tovarăşul cu prada.

— Era şi luneta acolo, observă cu părere de rău Ion Catarina.

— Zdrenţăroşi nenorociţi! ameninţă Ellison cu pumnul în direcţia grupului care se pregătea să coboare iarăşi în văgăunile dintre Modulul Granada şi Modulul Antares.

Apoi, furios, se întoarse spre nord, unde Modulul 14 creştea impunător spre cerul albicios, purtîndu-şi orgolios structurile adiacente, printre care un număr de sfere sclipitoare păreau, văzute de la distanţă, nişte mici boabe de argint viu.

Bodogănind înciudat şi izbind din cînd în cînd cu piciorul în smocurile de iarbă crescute printre miile de urme imprimate în stratul de praf, porni înainte. Catarina mai aşteptă cîteva clipe, apoi o luă apatic în aceeaşi direcţie.